

УДК 783.087.683(477.44-25) «1980/2016»

Нінель Сізова,

*Викладач кафедри вокально-хорової підготовки,
теорії та методики музичної освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського.*

(м.Вінниця)

ДІЯЛЬНІСТЬ ВІННИЦЬКОГО АРХІЄРЕЙСЬКОГО ХОРУ ЯК ПРИКЛАД ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРАВОСЛАВНИХ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ

Анотація. У статті досліджено та систематизовано відомості про створення та діяльність хорового колективу Спасо-Преображенського Собору. Розглянуті особливості діяльності Архієрейського хору як колективу церковно-прикладного значення. Охарактеризовано основні етапи роботи хору, що нерозривно пов'язані із творчими постатями керівників колективу.

Ключові слова: *хорова творчість, церковний спів, духовна музика.*

ACTIVITY OF VINNYTSYA BISHOP CHOIR AS EXAMPLE OF MAINTENANCE OF ORTHODOX SPIRITUAL VALUES

In the article investigational and systematized information about creation and activity of choral collective. The features of activity of Bishop choir are considered as choir of the church-applied value. The basic stages of work of choir are described, that indissolubly related to the creative figures of leaders of collective.

Key words: *choral work, church singing, sacred music.*

Актуальність проблеми у загальному вигляді. Збереження духовних цінностей є важливою запорукою висококультурного розвитку будь-якої держави. Саме тому, утиск та переслідування духовності було одним із найбільш

руйнівних видів діяльності радянської влади. адже поряд із цим руйнувалася і висока культура українського народу. Відродження духовної музики в українській державі, яке спостерігаємо з кінця ХХ століття, набуває яскравих обертів. У контексті цього руху спостерігаємо потужну роботу митців у галузі відродження традицій церковного різьбярства, іконопису, скульптури. Поряд з цим ведеться активна діяльність у царині хорового духовного мистецтва. Адже саме хорова культура є однією з визначних галузей виховання майбутнього покоління.

Слід також додати, що за часів визнання Незалежної України змінилася і роль церковних хорових колективів. Адже репертуар навіть прикладного значення таких хорів розрахований на виконання професійними артистами. Так, популярними є окремі духовні твори, літургії, які виконуються як і під час звершення обряду в храмах, так і мають концертний характер. Серед них виділяємо твори Д.Бортнянського, А. Веделя, М.Леонтовича, К.Стеценка, Л.Дичко, О.Юнек та ін.

До проблеми наукового осмислення історії та розвитку духовної, зокрема музичної, культури України звертаються провідні науковці України, серед яких вагомим є праці Л.Кияновської [7], О.Бенч [3]. Досліджується така галузь і в наукових розробках і дисертаціях Н.Александрової [1], Ю.Пучко-Колесник [9], В.Бойко [4]. Хорова творчість, та діяльність церковних хорів зокрема висвітлена у дослідженнях М. Антошко [2], С. Іскри [6], Т.Бурдейни-Публіки [5].

Діяльність Архієрейського православного хору у місті Вінниці виконує велику та потужну місію – збереження, розвиток православних духовних хорових традицій міста, що є важливою запорукою культурного збереження цінностей на Поділлі.

У статті висвітлено та систематизовано основні факти створення та діяльності Архієрейського православного хору м. Вінниці з метою визначення впливу прикладної та концертної діяльності колективу на культурне життя міста Вінниці.

Витоки створення Архієрейського хору ведуть до восьмидесятих років ХХ століття, коли Кафедральним Собором був собор Різдва Пресвятої Богородиці. Фундатором першого професійного православного хору у м. Вінниці в радянські часи став Протоієрей Агафангел Давидовський. Отець Агафангел отримав фахову музичну освіту у Київській духовній семінарії.

Перший склад хору налічував невелику кількість осіб – біля десяти. Проте всі його співаки були професійними музикантами. Серед перших артистів хору виділяються імена відомих музикантів м. Вінниці, зокрема - Заслужені артисти України Г. Мегалатій, В. Бородулін, М. Червоній.

Автор статті протягом певного часу збирала спогади артистів цього хору, що містяться в її особистому архіві. Ось як згадує перші кроки колективу тодішня його учасниця хору, а тепер – Заслужена артистка України, солістка Вінницької обласної філармонії Марія Червоній: «Нас, ще зовсім молодих музикантів, покликав у хор отець Агафангел. Запам'яталося перше враження від зустрічі – до нас вийшов молодий священник, запропонував взяти участь у хорі. Отець Агафангел вразив нас своїм чудовим голосом – гарно поставленим. Саме у цьому невеликому хорі я познайомила із забороненими тоді зразками вітчизняної духовної музики».

Згодом Кафедральний Собор був перенесений до нововідданого Спасо-Преображенського Собору (колишнього Домініканського костелу та органного залу). Разом із кафедральним Собором в новий храм був перенесений і Архієрейський хор.

З благословення Митрополита Агафангела Саввіна Архієрейський хор розпочав свою діяльність у новому Соборі у 1991 під керівництвом випускника Московської духовної семінарії, професійного регента, протоієрея Сергія Виговського.

Впродовж п'ятнадцяти років о. С.Виговський працював із колективом, який налічував біля шістдесяти осіб. Високий професіоналізм колективу та керівника дав змогу не обмежуватись безпосередньою місією хору – співом під

час Богослужінь. Колектив намагався відкрити для себе інші шляхи, водночас не відходячи від духовного репертуару.

У 1999 та 2001 роках колектив приймав участь у конкурсі церковних хорів України, присвячених 2000 – річчю від Різдва Христового у м. Києві. У змаганні колективів Архієрейський хор м. Вінниці був визнаний кращим церковним хором України і нагороджений дипломом I ступеня «Глас печерський» у 1999 році і дипломом II ступеня у 2001 році.

Після таких вдалих виступів хоровий колектив Собору став відомим не лише в Україні, але і за її межами. Так, у 2001 році Архієрейський хор на запрошення московського патріарха Алексія вирушає у концертну поїздку до Москви (Росія). Колектив приймав участь у здійсненні чину Літургії у найбільш визначних храмах Росії – Храмі Христа Спасителя та Успенському Соборі Московського Кремля. Окрім участі у Літургії, колектив з успіхом дав також декілька концертів духовної музики.

Репертуар хору, хоча і відповідає певним вимогам церковного уставу, дуже різноманітний. Саме завдяки Архієрейському хору віруючі мали змогу чи не вперше познайомитися із кращими зразками української духовної музики. Під орудою А. Давидовського та С.Виговського у м.Вінниці зазвучали концерти Д.Бортнянського, А.Веделя, духовні твори А.Давидовського.

З 2006 року Архієрейським хором керує професійний диригент, випускник Вінницького педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександр Холява. У 2014 році О. Холява за особливі досягнення у роботі з колективом був відзначений орденом Князя Володимира.

Сьогодні Архієрейський хор є яскравим представником професійного хорового мистецтва м. Вінниці. Колектив традиційно бере участь у концертах духовної музики. У репертуарі хору звучать твори Д.Бортнянського, А.Веделя, С.Рахманінова, О.Архангельського, П. Чеснокова, К. Туєва, О. Третьякова, М.Леонтовича, Ф.Дегтярьова.

Висновки. Огляд й аналіз діяльності Архієрейського хору Свято-Преображенського Собору у м. Вінниці дозволяє зробити висновок про те, що

розвиток хорової культури міста неможливий без діяльності церковних хорів. Серед таких колективів значне місце посідає Архієрейський хор. Участь колективу у Літургіях нарівні із концертними виступами приносить у духовну спадщину міста вагомий внесок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрова Н.К. Літургічна музика як жанрово — стильовий феномен в творчості вітчизняних композиторів кінця ХХ — початку ХХІ століття : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 26.00.01 “історія і теорія культури” /Н.К.Александрова; Одеська національна музична академія імені А.В.Нежданової. – Одеса, 2008. – 22 с.

2. Антошко М.О. Мистецьке життя Вінниччини 60-х років ХІХ – першої половини ХХ століття в контексті художньої культури Поділля: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 26.00.01 “історія і теорія культури” /М. О. Антошко; Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського. – Київ, 2011. – 16 с.

3. Бенч О.Г. Український хоровий спів. Актуалізація звичаєвої традиції: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. — К. : «Український Світ», 2002. — 440 с

4. Бойко В.Г. Секуляризація православної духовної хорової музики в російській та українській культурі ХVІІ – ХХІ ст.: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 26.00.01 “історія і теорія культури” /М. О. Антошко; Харківська державна академія культури. – Харків, 2008. – 20 с.

5. Бурдейна-Публіка Т.В. Становлення і розвиток професійних форм музичного життя Вінниччини як складової культури Подільського краю: дисертація на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 26.00.01 “історія і теорія культури” / Т.В.Бурдейна-Публіка. – Львівська національна музична академія імені М.В.Лисенка. – Львів, 2009. – 292 с.

6. Іскра С.І. Соціокультурна діяльність римо-католицької церкви у контексті духовної культури Поділля: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 26.00.01 “історія і теорія культури” /С.І.Іскра; Львівська національна музична академія імені М.В.Лисенка. – Львів, 2010. – 22 с.
7. Кияновська Л.О. Українська музична культура. Посібник. — Львів: Сполом, 1999. — 144 с.
8. Лисий А. Вінниці – 630./Матеріали науково-теоретичної конференції 1363 – 1993 р. – Вінниця.1993. – 93 с.
9. Пучко-Колесник Ю.В. Діяльність диригента-хормейстера як соціокультурний феномен: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 26.00.01 “історія і теорія культури” /Ю.В. Пучко-Колесник; Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського. – Київ, 2009. – 18 с.